

25 de setembre de 1962

Quan al Vallès va caure el cel

La nit del 25 de setembre de 1962, el que inicialment semblava una de les característiques tempestes de principis de tardor es convertí en el pitjor desastre natural a la península Ibèrica, després del terratrèmol que va afectar Lisboa el 1755.

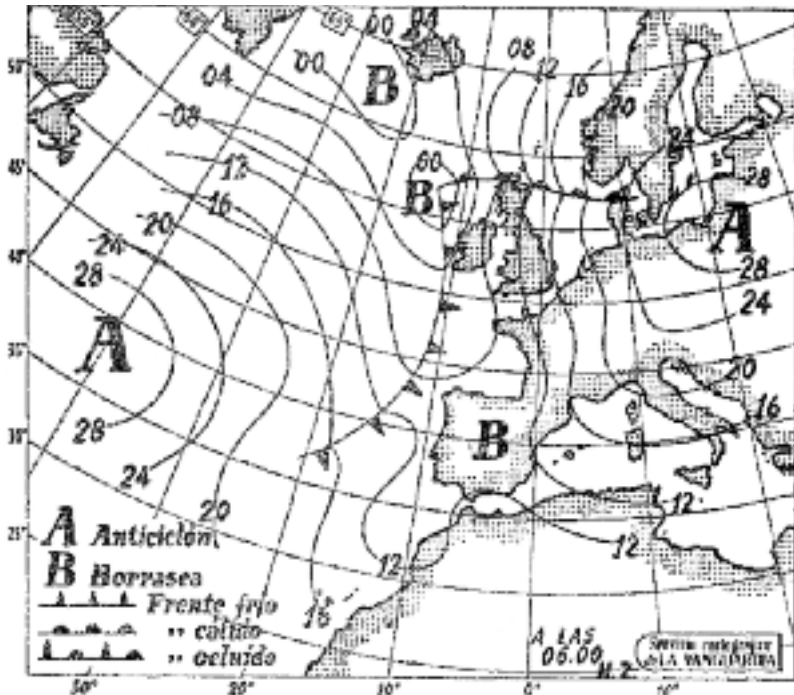
Estat en què quedà el traçat ferrioviari de la línia de França a Montcada i Reixac després dels aiguats.
(Arxiu fotogràfic de la Fundació Cultural Montcada)

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

La forta intensitat de les precipitacions, amb les corresponents crescudes de rius i rieres, i una política urbanística que havia ignorat la possibilitat d'aquest tipus de fenòmens, van convergir per convertir l'aiguat d'aquella nit en el fenomen meteorològic més mortífer i destructiu del qual es té coneixement a la península Ibèrica.

Per què va passar?

La situació meteorològica del dia 25 de setembre de 1962 es caracteritzà, al final de la jornada, per l'arribada a les costes mediterrànies d'un front fred procedent de l'Atlàntic. Aquest tipus de fronts comporten sovint precipitacions, tal

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

com indicaven les previsions meteorològiques fetes pels mitjans de comunicació, com mostra la imatge de la pàgina anterior, però ni de bon tros amb la magnitud amb què es manifestarien.

Els factors meteorològics que van incrementar les precipitacions van ser diversos:

1. Un primer factor va estar condicionat pels dies previs als aiguats, que van ser assolellats i amb un considerable estancament de l'atmosfera superficial. Aquest tipus de temps va facilitar la formació d'una massa d'aire càlid i humit, ja que l'aigua del Mediterrani es trobava encara força calenta just després de l'estiu.

2. Un segon factor clau va ser la presència d'aire fred a les capes mitjanes de la troposfera acompanyant el front fred.

El vespre del 25 de setembre de 1962, quan el front fred arribà a Catalunya, els vents superficials aportaren més humitat, en ser de component marítim. Les serralades Litoral i, en especial, la Prelitoral feren elevar aquest aire superficial càlid i humit, el qual entrà en contacte amb l'aire fred del front. Aquest contrast de masses d'aire determinà que, a partir de dos quarts de deu de la nit, fortes tempestes afectessin moltes àrees de Catalunya, amb especial virulència a les comarques del Vallès.

Aquestes extraordinàries precipitacions es van derivar de la formació de moltes tempestes que, en alguns indrets com el Vallès, van originar un efecte anomenat *tren convectiu*, consistent en la formació continuada de diversos nuclis de tempesta que afectaren un mateix territori i hi concentraren les màximes precipitacions.

En termes generals, hi va haver precipitacions d'entre seixanta i vuitanta mil·límetres al Prepirineu i als Pirineus Orientals, així com a les serralades Litoral i Prelitoral de Tarragona. A l'Empordà s'enregistraren precipitacions d'entre quaranta i seixanta mil·límetres.

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

Les màximes precipitacions d'aquella nit afectaren especialment les poblacions següents:

PRECIPITACIÓ (EN MIL·LÍMITRES) ENREGISTRADA EL 25 DE SETEMBRE DE 1962

LOCALITAT	PRECIPITACIÓ
Martorelles	250 mm
Terrassa	225 mm
Alella	218 mm
Gelida	212 mm
Esparreguera	212 mm
Olesa de Montserrat	210 mm
La Llagosta	208 mm
Sabadell (Can Barba)	196 mm
Sant Llorenç del Munt	182 mm
Argentona	180 mm
Mollet del Vallès	163 mm
Gualba	157 mm
Santa Maria de Palautordera	142 mm
Barcelona	89 mm

Conseqüències de l'aiguat

La intensitat de les precipitacions de la nit del 25 de setembre de 1962 va provocar riuades sobtades de molts rius i rieres de l'àrea afectada, fenomen que es coneix amb el nom tècnic de *flash flood*, que es pot traduir literalment com a *riuada* o *inundació sobtada*. La crecuda dels cursos d'aigua queda evidenciada amb aquesta comparativa:

COMPARATIVA ENTRE EL CABAL MITJÀ DE DIVERSOS RIUS DEL VALLÈS I EL CABAL MÀXIM INSTANTANI ENREGISTRAT DURANT L'AIGUAT DE 1962

RIU	MITJÀ	MÀXIM
Riera de les Arenes (a Rubí)	0 m ³	1.750 m ³
Riu Ripoll (a Sabadell)	0,9 m ³	2.000 m ³
Riu Ripoll (a Cerdanyola)	1,19 m ³	3.200 m ³
Riu Besòs (a Sant Adrià)	4,3 m ³	5.000 m ³

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

Moment en què el riu Ripoll trenca i arrossega el pont de ferro de la línia de ferrocarril de França a Montcada i Reixac. (Arxiu Fotogràfic de la Fundació Cultural Montcada)

Estat en què van quedar les vies del tren de la línia de França, al seu pas per Can Sant Joan. (Arxiu Fotogràfic de la Fundació Cultural Montcada)

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

La carretera de la Roca al seu pas per Montcada i Reixac. (Arxiu Fotogràfic de la Fundació Cultural Montcada)

La nocturnitat del fenomen i els talls de subministrament elèctric, a causa de la caiguda de nombrosos llamps, van fer que l'aigua agafés per sorpresa bona part de les víctimes, que van ser arrossegades per la riuada als carrers, a casa seva o quan els seus vehicles van quedar aturats. La forta immigració que havia arribat en anys anteriors —i la que arribava en aquell mateix moment a Catalunya— havia afavorit el creixement incontrolat de barris sencers, construïts en zones potencialment inundables. Aquest darrer factor va ser un dels més determinants de la tragèdia.

El cúmul de factors negatius que va convergir aquella fatídica nit del 25 de setembre va fer que s'acabés convertint en el desastre natural més greu a la península Ibèrica des del 1755. Les xifres oficials van parlar de 441 morts i 374 desapareguts, però, tenint en compte les destrosses i la manca de censos fiables a les zones afectades, s'estima que es van produir uns 700 morts i 400 desapareguts.

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

SOM INCALCULABLES LOS DAÑOS CAUSADOS POR LA TROMBA DE AGUA DEL PASADO DIA 26

Se evidencia que se afectó sobre la población de Barcelona en la noche del pasado día 26 de septiembre, además, a medida que iban el tiempo, las grandes de las montañas (catalán). El número de muertos en todo el país se está calculando de momento, según se va conociendo el estado de los edificios y el de los daños causados en otros, a causa de que se están ya unas horas en las de Barcelona, aunque se espera que se pueda saber más tarde. Y a las 10 horas de la noche y a las 11 horas, se empezaron a caer las lluvias en las zonas de Barcelona. Se espera que se pueda saber más tarde.

Reportatge gràfic que mostra alguns dels danys causats per les fortes riuades, publicat a *La Vanguardia* el 28 de setembre de 1962.

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

LA VANGUARDIA

BARCELONA
Mèdica 27 de setembre de 1962

ESPAÑOLA

Industria y Comercio REGISTRO DE

TELEFONO: 2.21.21.22

PRECIO DE VENTA: 1.50 Ptas

PUBLICACIONES: CON CINECINEMA Y SOBRESOPORTE CORDA

Año XXXVII. Núm. 28.264

"GRAVEDAD EN EL DOLOR Y FORTALEZA CONTRA LA ADVERSIDAD..."

Unos de los heridos en el ataque a la casa de la calle de la...

Unos de los heridos en el ataque a la casa de la calle de la...

Unos de los heridos en el ataque a la casa de la calle de la...

Unos de los heridos en el ataque a la casa de la calle de la...

Primera pàgina de *La Vanguardia* del 29 de setembre de 1962, amb referències explícites a l'actuació de les autoritats franquistes.

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

La població més afectada va ser Terrassa, ciutat ubicada en una estructura geològica que ja denota l'existència del risc de riuades. Terrassa s'alça damunt del que s'anomena un ventall al·luvial, és a dir, que correspon a una zona on desemboca un torrent, la riera de les Arenes en aquest cas, el qual diposita els sediments que ha erosionat i transportat al llarg del seu curs. En aquesta població, les aigües van assolir els dos metres d'altura en alguns carrers i circulaven amb una forta torrencialitat. Del total de víctimes mortals, 351 es van produir en aquesta població, en la qual van resultar danyats 751 edificis. Algunes de les construccions afectades van ser literalment arrossegades per complet, juntament amb els seus ocupants, per les desbocades aigües de la riera de les Arenes. Malauradament, s'havien construït al llit d'inundació d'aquest curs d'aigua i ningú no ho havia supervisat ni impedit. Evidentment, les autoritats de l'època, en ple franquisme, en van atribuir tota la culpa a les forces de la natura.

El total de danys materials es va xifrar en 2.650 milions de pessetes i corresponia principalment a infraestructures (ponts, trams de carretera i ferrocarril) i a indústries tèxtils, moltes de les quals s'ubicaven a prop de les lleres dels rius.

El carrer Major de Montcada i Reixac ple de fang, l'endemà dels aiguats de 1962. (Arxiu fotogràfic de la Fundació Cultural Montcada)

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

Imatge publicada a la revista *Destino* el 6 d'octubre de 1962, amb el peu següent: *Un documento revelador: gentes de toda edad y condición pusieron su corazón, pero también su esfuerzo físico, al servicio de los perjudicados.*

Tot i que l'actuació inicial de les autoritats es podria qualificar de discreta, l'ajuda i la solidaritat entre els veïns de les zones afectades va ser molt destacable. Durant la tempesta, van ser in comptables les històries i vivències de persones que van salvar-ne d'altres, amb risc de la pròpia vida. Passat l'aiguat, la col·laboració entre els supervivents i els veïns de les poblacions properes també va ser clau per iniciar la difícil reconstrucció de les àrees afectades.

En aquest sentit, destaca la campanya iniciada el mateix dia 26 de setembre a Ràdio Barcelona pel conegut locutor Joaquín Soler Serrano, que va aconseguir recollir trenta milions de pessetes. En alguns moments, les cues de gent que s'adreçava a l'emissora per fer un donatiu va arribar a congregat més de

Quan al Vallès va caure el cel (1962)

La catàstrofe motivà nombroses mostres de solidaritat amb els damnificats que, segons la premsa, *hermanó a las tierras catalanas*.

deu mil persones. Un veritable exemple de solidaritat i espontaneïtat.

Pocs dies més tard de la catàstrofe, les autoritats van posar en marxa iniciatives per facilitar la reconstrucció i ajudar els damnificats, però, com era costum del règim polític d'aquell moment, la propaganda va ser una de les accions prioritàries.

